

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Prokletstvo za ljudstvo.“ — „Glumači.“ — Delovanje učiteljstva z ozirom na socialnopolitično strujo. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

„Prokletstvo za ljudstvo.“

„Znanje je moč“; tako piše znamenit učenjak; to vidimo tudi v vsakdanjem življenju. Ne velja pa samo za poedinca, temveč je v veljavi ta izrek za cele narode. Znanje razširjati v najširše sloje, je naloga ljudske šole; zato smelo trdimo, da daje dobra ljudska šola moč vsakemu narodu, da se mu je moči povzdigniti na višek socialnega in gospodarskega življenja. To dejstvo priznavajo najodličnejši faktorji ne samo sedanjih časov, to so tudi že davno izpoznali razni vladarji in voditelji držav. Skušali so vsled tega po možnosti povzdigniti šolstvo sploh, posebej pa še ljudsko šolstvo, kot blagonosen pripomoček v dosego blagostanja svojih državljanov. Mnogi odlični možje so posvetili vse svoje moči in svoje znanje v prid in pospeševanje ljudskih šol. Tudi naša Avstrija je imela slavne vladarje, ki so s pridom skrbeli za ljudsko šolo. Tako je sedanji naš vladar, kakor znano, pred dobrimi trinajdesetimi leti dal ljudskim šolam tiste življenjske pogoje, kojih je treba, da se morejo iste uspešno razcvitati in izvrševati svoj namen. Modri vladar je dal in potrdil postavbe, ki so pomogle našemu šolstvu do veljave in trajnega obstanka. Na temelj teh postav sezidalo se je obširno poslopje ljudskega šolstva, ki danes, po tolikih letih, stoji že skoraj na vrhuncu ter si še vedno zastavlja višji in še dalekosežnejši cilj.

Tako lahko spozna vsak misleč in spoznavajoč človek dober vpliv, ki izhaja iz ljudskih šol, in le slep mora biti, kdor to zanika ali nasprotno kaj drugega trdi. Blagodejni nasledki se kažejo povsod, kjer se v pravem duhu novodobne šole deluje.

Del zasluge pripada tudi tistim krogom, ki so se z največjim zanimanjem brigali za napredek v šolah, bodisi, da so direktno posegli v ljudske šole, ali pa čuvali in vodili šolstvo po določeni poti v pravo smer.

Učiteljstvo samo, kot izvršujoči faktor, ki se je z ljudsko šolo takorekoč spojilo v meso in kri, se je trudilo vedno, da izvrši in izpelje svojo prevzeto nalogo, na podlagi postav učiti mladino in jo v okviru občeveljavnih pravil izgojiti v poštene ljudi in zveste državljane ter v koristne udeleževalce družbe. Poleg tega si učiteljstvo vedno prizadeva, širiti omiko med ljudstvo po svoji moči. To je le veselo znamenje, kar prihaja iz ljudskih šol koristnega; to priznavajo v višjih in tudi v najnižjih krogih, koder sodijo ljudsko šolo po objektivnem merilu. Vendar ima tudi šola dosti nasprotnikov.

Nasprotne so ji nekatere stranke, ker ne morejo dobiti šole pod svojo oblast, da bi jo izrabljale v svoje strankarske namene in učiteljstvo postavile v položaj, kakoršen se je nudil v dobrih starih časih — konkordata. Med posebno tople nasprotnice šole spadajo stranke, ki so korist in blagor ljudstva vzele v zakup ter ga prav skopo delé med ljudstvo. Te stranke slikajo nevednemu ljudstvu, iz katerega obstoje pravzaprav, ljudsko šolo kot nesrečo, da celo kot prokletstvo.

In to prokletstvo slikajo v bujnejših barvah, kakor tisto po prvem grehu prvih človekov.

Kranjska je rodila moža in katoliška „narodna“ stranka ga redi z ekstraktom doneskov nevednega in nerazsodnega ljudstva, ki se je drznil proglasiti šolo za prokletstvo za ljudstvo. Prvič so padle te besede na državnozbornih tleh. Že tam so mu šoli prijazni poslanci ustrojili kožo za to. Če se ne motimo, po 6 letih vzdignil je zopet ta mož predrzno čelo in od 1. maja p. l. užgano žlindro in iznova ponovil predzadnji dan lanskega leta — šola je prokletstvo za ljudstvo, in to na shodu učiteljev in učiteljic. Dobesedno je rekel: „Tista šola, katero je narodu dal liberalizem, je in ostane prokletstvo za narod.“ To stoji tudi črno na belem v „Slovenecu“ št. 3.

Da pa ne bi kdo mislil, da se je zgodilo to na kakem impozantnem shodu, povemo, da se je vršil omenjeni shod v ljubljanskem „Kat. domu“ v navzočnosti še ne dva ducata učiteljev iz treh celih dežel. To pove dosti. Ker so si naredili ti učitelji naslov škofa Slomškega, menijo, da smejo potem uganjati vsakovrstne burke kot učitelji. Priznati jim moramo, da učitelji so, ker imajo isto izobrazbo, iste plače, iste dolžnosti in jih zadevajo iste postavbe, kakor sploh vse učitelje — pod prisego.

Tudi v ravno takih šolah uče in morajo učiti po določenih načrtih, kakor drugi učitelji. Zavezani in postavno dolžni so torej šolo proti nasprotnikom braniti vselej in povsod, da pa tega vrli tovariši učitelji ne store in niso storili, dokazuje to, da se je drznil omenjeni človek na njihovem „učiteljskem“ shodu tisto šolo, v katero oni spadajo, proglasiti za prokletstvo. Ta izjava je sramoteča splošno, posebno pa še za učiteljstvo. Ako bi bili katoliški „Slomškarji“ količkaj ponosni na svoj stan, protestirati bi morali v živo kakor eden mož; ker pa oni niso storili tega, hočemo mi napisati par besedi v odgovor sramotilecu šole in ž njo vred učiteljstva. Slovenski učitelji, ki poznamo bolje kakor ta prepotentni ljudski „osrečevalci“ vse ljudskošolske zakone, mo

ramo odločno zavrniti predrzno njegovo trditev, da je šola prokletstvo za narod. V olepšanje svojega blatenja je prijavil, da je dal šolo liberalizem.

Vprašamo ga, kdo je dal in potrdil postave za ljudske šole in kdo jih še danes čuva? On to vč, kakor vemo mi. Naš vladar, in sicer tisti vladar, čegar nevredni podložnik je tudi sramotilec šole, ki proglašja za prokletstvo ljudsko šolo, katero je potrdil On po danih zakonih. Kdo je tedaj izdajica? Tak postavokletnik zasluži Efiialtovo ime in ž njim vsi njegovi somišljeniki, ne pa mi napredni slovenski učitelji, ki naloženo dolžnost izpolnujemo tako, da nam ne more nihče ničesar predbacivati. S temi predrznimi besedami je vse zavedno učiteljstvo krvavo žaljeno, poleg tega se pa še kaj več dá izvajati iz te izjave. Če je šola prokletstvo, smo vsi učitelji, s Slomškariji vred, istotako prokletstvo za narod, kar pa mi napredni učitelji vračamo ogorčeni njemu v svetohlinski obraz v superlativu — nazaj. On je prej nego mi — prokletstvo za ljudstvo. Ta izjava pa meče še temnejšo senco vzpričo tega, ker se po cesarju potrjena šola proglašja za prokletstvo.

Po drugi strani pa nam kaže hinavščino in brezobraznost „Slomškove zveze“, katera pošilja vdanostne izjave cesarski hiši, zraven pa pusti take frivolnosti izuščati na občnem zboru.

Že do sedaj smo se sramovali takih tovarišev, sedaj pa je ugasnila zadnja iskrica, katera je morda tlela za njih kot tovariše istega dela in istih težav. Tega madeža ne izbriše tek časa, to si hočemo zapomniti za vse večne čase. Na nesramno vabljenje k vašim zborovanjem pod pretvezo, „vstopiti v to zavezo katoliškega učiteljstva, katerega pokrovitelj je Njegova cesarska visokost, nadvojvoda Fran Ferdinand sam, bodoči naš cesar, (kdo pa je sedaj?) kar bode za vas in za ves učiteljski stan častno in slavno“, (tako je pisal neki star učitelj v „Slovenca“) vam mora odgovoriti vsak zaveden učitelj in učiteljica: Bodite sami, kot prokletstvo za narod v svoji obskurni zvezici, pod patronanco ožlindranih rok! Mi pa ostanemo v ogromni večini tudi sami, izvršujoč svoj poklic v okviru od cesarja potrjenih postav ter ne maramo biti v družbi s takimi ljudmi, ki nimajo toliko poguma, da bi branili naš skupni dom — ljudsko šolo.

„Glumači.“

Dne 15. nov. l. l. je zboroval na Dunaju katoliški „šulferein“, kojega glavna naloga je, dajati „svetovno“ znanim političnim kričarjem na „katoliški“ (?) podlagi — raznim Lichtenstein-ovcem, Lueger-jancem e tutti quanti — priliko, spuščati v svet „fulminantne govore“, seveda prepojene z navdušenim ognjem za „sveto katoliško stvar“.

Kot glavni govornik o šolstvu nastopa najraje oni mož plemenitega rodu z imenom princ Alojzij Lichtenstein — mož, ki se je že dne 19. marca 1889 izrazil pri onem zloglasnem predlogu: „Was immer das Schicksal unseres jetzigen Antrages sein mag, seien Sie überzeugt, wir werden nicht ruhen und nicht rasten, bis wir dem Volke, das uns gesendet hat, dasjenige bringen, was sein heiliges Recht ist.“ In kadar nastopa ta mož, odmeva po vsem „katoliškem“ taboru: „ljudstvo je govorilo po knezu Lichtensteinu“. Toda čim bolj hiti čas v svojo večnost, tembolj se oddaljuje Lichtensteinov predlog od vresničenja in ljudstvo zahteva glasneje in glas-

neje „sein heiliges Recht“ — toda popolnoma nasprotujočega od onega „Rechta“, kakoršnega si predstavljajo razni internationalni Lichtensteinovci — s tem, da izbaciva iz parlamenta glavne stebre „katoliškega šolskega poslopja“.

Tudi dne 15. nov. razkoračil se je oni isti Lichtenstein, ki je nekak uzor našim patentovanim katoličanom, čeravno je njegova stranka, imajoča iste temeljne želje kakor naša „katoliška narodna“ (?) stranka, glasovala proti slovenski univerzi — mogočno na onem „glumaškem“ odru „katoliškega“ šulfereina ter na dolgo in široko govoril o sedanjem šolstvu in sedanjem učiteljstvu, hvaleč se: „Wir haben den Muth, unsere Überzeugung durch die That offen zum Ausdrucke zu bringen. Innerhalb ihrer Competenz führen Bürgermeister, Gemeinderath und Bezirksschulrath diesen Grundsatz consequent durch. Dass unsere Methode gegenüber dieser hohlen verderblichen Agitation die wichtigste ist, meine Herren, mögen sie aus dem Umstande ersehen, dass der tüchtige „Verein der Lehrer und Schulfreunde“ — (a la „Slomškova zveza“; opom. stavea) — welcher die besonnenen und correcten Elemente in Wien sammelt, rapid anwächst, während die revolutionären Vereine in demselben Masse Mitglieder verlieren.“ — — —

In dne 29. in 30. dec. pretečenega leta je pa gledala bela Ljubljana „junaška“ krdela „krščansko-mislečega“ učiteljstva, ki je bilo zastopano v „častnem“ številu „krščansko-mislečih“ učiteljev in učiteljic, ki pa nosijo to „krščansko mišljenje“ edino le na jeziku, a njih srce je pa vže davno utrpnilo za pravo krščansko mišljenje, kakoršno je označeval naš Odrešenik.

Slušajmo, kako poroča glavno glasilo „krščansko-misleče“ intelligence o tem shodu; „Slovenec“ z dne 2. jan. t. l. piše: „Krščansko-misleče“ učiteljstvo se je sešlo pretekla dva dni v Ljubljani v „častnem“ številu. Sestanek je pokazal, da vrste „krščansko-mislečega“ učiteljstva „naraščajo“, in da to gibanje veselo „napreduje“ kljub vsem napadom nasprotnikov. Prišlo je na shod „lepo“ število učiteljev in učiteljic od „vseh“ strani slovenske domovine.

„Mnogobrojna“ je bila udeležba v nedeljo pri zabavnem večeru v veliki dvorani „Katoliškega doma“. Dvorana je bila „natlačeno polna“ učiteljstva in pa — občinstva, ki je prišlo počastiti slovensko (?) učiteljstvo.

Ta uvod nas živo spominja onega kriččega hvalisanja, ki ga čujemo tako pogosto pred kakim glumaškim cirkusom v tej ali onej vasi. Tudi tu stoji „našemu direktor“ pred občinstvom, kričč s svojim hripavim glasom: Le notri, le notri, tu vidite — — —

Ali kadar človek prestopi prag te tako hvaljene arene, čuti se razočaranega, kajti v njej zagleda le delujoče moči vsakdanjega kalibra, moči, katerim je tak glumaški oder neobhodno potreben za njih eksistenco, in tak oder jih vzdržuje pri življenju, pri politični karijeri, kajti drugače bi izgubili s svetovnega pozorišča liki jednodnevnicam.

Ni naš namen, kazati natančneje vse one „glumače“, ki so nastopili pri ravno kar vršči se predstavi v „Kat. domu“, glaseči se: „Sestanek krščansko-mislečega učiteljstva“, kajti tu so se predstavljali le taki akrobatje, ki so vže davno preživeli svojo dobo.

Načelnik nastopajočih glumačev je bil vsaj takoj v početku svoje predstave toliko pošten, da je izrazil, da je njih število še majhno, a da jih ne sme strašiti. A ostali glumači so se pri svojih predstavah bahali večinoma s tem, da bi jako radi pokazali svojo moč — a njih moči so preskromne,

ker jih je — premalo. A najbolj nas pa zanima glavni improvizator te glumaške družbe, dr. Šušteršič, ki hoče igrati nekakega slovenskega Lichtensteina — a s tem razločkom, da je Lichtenstein kavalir od nog do glave, dr. Šušteršič pa mož, ki zamore igrati glavno ulogo le pri naši „ožlindrani katoliško-narodni“ stranki.

Mož je rabil pri svojem nastopu vse one sto- in stokrat prežvečene fraze, ki so njemu tako pri sreč, skličujoč se pri tem na svojo moč, obstoječo iz one nerazsodne mase analfabetov, ki so mu jih prignali s pomočjo „križa in hudiča“ vsi kranjski duhovniki. Mož igra v svojem življenju — posebno izza časa 1. majnika izvrstno ulogo prvega „glumača“, kajti na tem shodu se je povzpел do one „krilate“ fraze, da sedanja šola — je in ostane prokletstvo za narod. Seveda „plačani“ akrobatje, to je „krščansko-misleče“ učiteljstvo, so pri tem izreku molčali liki egiptovskim mumijam — ker sužnji ne smejo ugovarjati svojim gospodarjem; čudimo se le temu, zakaj da deluje to „krščansko-misleče“ učiteljstvo na onih istih šolah, ki jih je sezidal liberalizem in zakaj je kak kruh — katerega se drži prokletstvo. To je le posledica — „krščansko-misleče“ logike. In najeto občinstvo je burno kazalo, da je dr. Šušteršič pravo zadel.

Po dr. Šušteršičevem mnenju je torej „sedanja šola prokletstvo za narod“. A kako se to strinja z njegovim pehanjem in govorjenjem za slov. univerzo v parlamentu. Ti dve dejstvi sta nam zagonetka, ki jo naša omejena pamet ne more tolmačiti. Eno ali drugo mora biti torej pesek v oči njegovim analfabetom, oziroma je bilo drugo dejstvo le poskus, ki se mu je pa grozno ponesrečil — oživiti svoj pokopani politiški ugled.

Da so pa naši patentovani „katoliški glumači“ hoteli zlorabiti vprašanje o slovenski univerzi edino le v to, da potegnejo svoj politiški voz iz globokega blata politiške korupcije — dokaz imamo v rokah — in sicer tako tehten dokaz, katerega je treba pribiti našim potomcem v trajen spomin. Dokaz je tu!

Shod, prirejen na čast „krščansko-mislečega učiteljstva“, ki se je zbral v „znamenju krščanske in narodne šole v pravem pomenu besede“ — ni predlagal in sprejel resolucije za slovensko vseučilišče v Ljubljani,* in te tudi ni smel, zakaj temu shodu je dal „pastirski blagoslov“ pokrovitelj, — ki zida šolsko poslopje v Št. Vidu, in ki je podpisal okrožnico za katoliško-rimsko univerzo.

In to smo hoteli pribiti.

Delovanje učiteljstva z ozirom na socijalnopolitično strujo.

(Predaval pri zborovanji „Savinjskega učiteljskega društva“ Ivan Kramar, učitelj na Vranskem.)

(Dalje.)

V človeški družbi se kretajmo brez bojazni, glejmo vsacemu brez strahu v obraz v mirni zavesti, da smo člani stanu, kateremu po pravici spada odlično mesto v javnem življenju. Časi, v katerih so se učitelju hlače tresle, ako je zagledal kacega veljaka, so uže davno minuli.

* Pa tudi za izboljšanje učiteljskih plač se niso nič zmenili.

Uredn.

Obratno pa ne vzdiguimo preveč glave in ne silimo v družbah s prvo besedo. Plato pravi, da je bolje spodleteti z nogu, kakor z jezikom.

Pomisli je, da Bog ni ustvaril človeku jezika samo za to, da ž njim govori, temveč tudi zato, da ž njim v pravem času molči. Prevelika ošabnost kazala bi polovičarsko izobrazbo in spravila ugled našega stanu v slabo luč. Svoje morebitne veljave ne obešajmo na veliki zvon in bodimo tudi tu uzor skromno okretnega človeka. Kakor se neznatna, skromna vijolica ne pozabi, temveč jo njen duh razodeva, da jo vsakdo z veseljem povzdigne iz tihega zavetja, tako učitelja skromnost v pravih mejah in dostojno vedenje diči in ga povzdigne v družbi. Da pa dosežemo dovršnost v družbenem občevarju, opazujmo natanko in pridno druge. Kar vidimo pri drugih slabega, to opuščajmo tudi sami, a kar vidimo dobrega, to posnemajmo! Ljudstvo učitelja pogosto sodi po njegovem obnašanju, vsled česar učitelj z olikanim vedenjem lahko pridobi ugled sebi, šoli in stanu. Nikakor pa ne zahajajmo preveč v družbo, ker so ja redki gostje najbolj dobrodošli gostje, tako se obratno ne odtegujmo preveč ljudstvu, ker se nam v tem slučaju tudi ono odtegne. Ako pa naletimo pri tem kedaj na kacega neotesanca, kateri pa morda v sreč ni še popolnoma pokvarjen, tedaj bodimo proti njemu poslanci ljubezni, katerih naloga je nevednost poučiti in nerodnost olikati.

Kakor je za učitelja eminentne važnosti olikano obnašanje, ravno tako je to za celo njegovo rodbino. Če je vobče grdo, ako je ženska zunaj „huj“ in znotraj „pfuj“, tedaj je tempotrebneje, da so učiteljske soproge ne le znažne pri obleki, temveč tudi na duši in jih dičijo vse one čednosti, katere so potrebne nam učiteljem. Vsled tega naj vsak učitelj, predno stopi v zakon, sluša srce in razum, da ne dobi soproge, katera ne postane le pravi križ za njega, temveč neizrečeno škoduje stanovskemu ugledu.

Kakor si izvoli večina učiteljev prostovoljno zakonski, tako jih pade mnogo neprostovoljno še v drugi ne baš prijetni, a potrebni vojaški stan. Gospoda, tukaj pa je nekaj, kar si moramo opetovano klicati v spomin, če hočemo, da povzdignemo še bolj ugled učiteljstva in šole. Ko smo bili vzeti v vojake z mojimi tovariši, še ni bilo dovoljeno služiti v cesarski suknji kot enoletni prostovoljec, temveč smo morali delati v počitnicah vaje, pri katerih smo ostali od prvega dne do svojega 12. leta „Ersatz-Reservisti“ in kot takšni pač smeli nositi zvezdice „skrite“, a ne na svojih ovratnikih. Vojaštvo nas je navadno nazivalo „otročji marterniki“ in v resnici smo bili tako žalostne prikazni v dotični „ohneformi“, da smo bili bolj pripravi za koruzna strašila, kakor pa za cesarsko službo. Hudomušni narednik se je namreč vsakokrat poslužil navade, nas obleči v isto obleko, katera je bila za ostalo vojaštvo že preslaba in nerabljava. Ljudje na ulici so se zgražali nad vojaško opravo, a pomagalo je to toliko, kakor nič. Pripetilo se je, da sva sedela s tovarišem v gostilni in medtem, ko je bilo med koncertom pri sosednih mizah do zadnjega zasedeno, se k najini mizi ni vsedel prav nikdo, se sigurno boječ, da bi iz najine obleke ne prigospodarilo kakšne živalce. Ko sva zaradi pomankanja žepov na obleki izza nederja privlekla v robcu zavite groše in plačala, so se najbližji sosedji komaj odahnili. Pomislimo, li takšni prizori našemu ugledu koristijo?! Še žalostnejšo ulogo igrali smo v vojašnici pred navadnim vojaštvom. Kakšno sliko so si napravili o nas domači fantje-vojaki, ki so nas videli kot največje ničle, katere so sploh na svetu mogoče! Po tem so-

dijo učiteljstvo pozneje od vojakov prišli kmetski sinovi, kateri postanejo navadno doma župani, šolski načelniki ali celo kot šolski ogledi, učiteljski nadzorniki, kako bi zamogel videti kmet v tebi učitelju prvo osebo v občini, ko te je videl v kasarni zadnjega, ki niti to nisi bil, kakor njegov hlapec, ker si moral za njim isto obleko nosti, katera je bila za njega uže preslaba?! Kaj še le, če bi videli takšnega učitelja - koruznika njegovi učenci! Spoštovanje do njega izginilo bi za vselej.

Vse kaj družega je, če si prostovoljec, nastopajoč v lični obleki. Če priložjaš z dolgo sabljo domov, začne gotovim krogom vid jemati in sapo zapirati. Se li ne bode ugled šole in tvoje osebe povzdignil, če te primerja deca starišem z mladim lepim grajskim gospodom, ali pa z istim sodnikovim Bogdanom, ki na cesarskem Dunaju za doktorja študira. — Stanovska dolžnost torej učiteljem-vojakom vleva, da gredo vsi k prostovoljcem in kot takšni in bodoč častniki svetu pokažajo, da učiteljski stan ni več zadnji stan. Kot častnik ima pristop celo na dvoru in učiteljstvo se potem ne bode več uvrščevalo med sluge in hlapce, kateri po štiri-desetletnemu službovanju češče dobe boljša odlikovanja, nego učitelj trpin, dasi je služil državi, Bogu in človeštvu po najboljši vesti.

Zunaj šole kažimo svoje socijalno politično mišljenje tudi s tem, da nastopamo z besedo in dejanjem v pravem verskem smislu. Da zamore šola vzrediti krepostni naravni značaj, prešinjaj i učitelja duh verskih resnic, zakaj le v pravi veri na nenavadno posmrtno življenje je prava vzgoja mogoča. Če bi se učitelj iz verskih resnic norčeval, ali se celo s svojim brezverstvom ponašal, žalil bi naravni in verski čut ljudstva, med kojimi službuje. S slabim vzgledom podirali bi najboljši steber nraune sreče in skrunili sami ugled učiteljskega stanu. Prepričani smo vsi, da v naši sredini ni tovariša, kateri bi z namenom delal v protiverskem smislu, a ker se od gotovih strani v nas vidijo celó grehi, kateri se nikdar pripetili niso, je neobhodno potrebno, da smo tudi v tem oziru najprevidnejši, — da damo gledé verskih dolžnosti najlepše izglede in zamašimo s tem usta tisti javnosti, katera nas tako rada blati. Če morda ravno te ali one stvari ne veruješ, obdrži to zase. Misli si, kakor pravi Voltair: „Jaz ne verujem v hudiča, a vesel sem, da veruje vanj moj strežaj, ker me iz bojazni pred njim ne okrade.“ Vsacemu je znano, da je religija bila in ostane, ker je za obstanek človeštva neobhodno potrebna.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Kranjsko.

Iz krogov učiteljic ženskih ročnih del. Upam, da prištevate tudi učiteljice žen. roč. del k učiteljskemu stanu, kajti tudi me se ubijamo z trdimi glavicami, še bolj pa z neokretnimi in od dela trdimi prstki kmetskih deklic; radi tega uljudno prosim, da sprejmete v Vaš cenjeni list sledeče:

Vsako delo je vredno plačila, ter je tudi povsod plačano kakor se gre, le isti kateri se morajo ubijati z otroci, so gledé plač vedno častna izjema, tako tudi me učiteljice žen. roč. del.

Visoki c. kr. dež. šol. svet nam je v našem sodnem okraju za novo leto poslal za naš trud po 40 oziroma 47 K.

Poučujem na teden po 4 ure, torej mi pride (ker sem bila toli srečna, da sem dobila 47 K) približno na uro 28 h, za katere pa moram čakati skoro pol leta.

Isti, kateri nam odmerja take beraške remuneracije, gotovo ne vé, kaj se pravi na kmetih poučevati žen. roč. dela, drugače bi ne smatral to za nekako razvedrilo nam učiteljskim ženam, katere imamo posla dosti v družini. Napitnine, katere dobe razni uslužbenci za nevoieto, so večje kot pa te imenitne remuneracije.

Lepa je tudi razdelitev, skoro nikdar okroglo število, ali dobiš 59 K ali 47 K itd., zakaj ne 60, 70 K itd. Nobeno leto ne veš, koliko si zaslužila, navadno vedno manj. Lansko leto 59 K, letos 47 K; ako bomo tako nazadovali, bode slednjič — nič.

Uljudno prosimo, da naj nam visoki deželni šolski svet določi stalno remuneracijo po številu ur, kakor to določa § 40 zakona z dne 29. aprila 1873 dež. zak. št. 22, ali pa naj nam ukaže, da prenehamo z poučevanjem.

Rajše delamo zastonj kakor pa za tako sramotno beraške remuneracije.

Štajersko.

„Lehrerbund“ in mi. Veliko, skoraj preveč prahu dvignila je zadnji čas nedolžna notica „Slovenskim učiteljem na Sp. Štajerskem — v preudarek“, ki je v „Domovini“ in v „Učit. Tovaršu“ malo pošegetala one tovariše in ona društva, ki gredo kar čez drn in strn za „Lehrerbundom“. Tudi jaz sem član „Lehrerbunda“ in prisostvoval sem že večkrat njegovim zborom, a vendar nikakor ne morem umeti onega ogorčenja, s kojim obsoja društvo za društvom in sedaj še naš cenjeni Rečetar povzročitelja dotične notice. Prav nič me ni vznemirila, ko sem jo našel v „Domovini“, in ne, ko sem jo čital v „Tovaršu“. Čital sem jo potem zopet in tudi sedaj leži pred menoj, a vse zastonj, ogorčen ne morem biti.

Nasprotno, navdaja me z zadovoljstvom in „Štajerski učitelj“ mi je simpatičen. V duhu stoji pred menoj navdušeno naroden učitelj, ki z grozo opazuje, kako se zbirajo črni oblaki nad milim mu narodom, kako se od severa in juga vedno bolj sklepajo dolge roke, ki hočejo zadaviti narod naš, kojega klerikalizem s svojo demoralizajočo samopašnostjo v to najboljše preparira. Groza ga obhaja, če pomisli, da so našemu milemu narodu morebiti že štete ure. Sveto hoče služiti domovini sveti, vse svoje moči hoče uporabiti v blaginjo naroda, a iskreno želi, da bi tako ravnal tudi vsak zaveden Slovenec, ker sicer narodu ni rešitve. Vsaka, tudi le navidezna narodna malomarnost in brezbržnost ga zaboli v dno duše, ker se ž njo narod le slabi. Le v vedno napredujoči naobrazbi, torej v šoli in v rodoljubnem delovanji idealno navdahnjenega učiteljstva vidi spas naroda. Prepričan je torej, da mora ravno učiteljstvo svoje delovanje uravnati vselej po geslu: Vse za narod!

In sedaj se hoče še to učiteljstvo pokvariti! V družbi nemških tovarišev se ono mirno napaja ob sirenskih glasovih socialnih demokratov, ki ga vabijo k „mitmarschieren“! Ono mirno posluša, ko naglašja nemški poslanec narodnostni moment v učiteljevem delovanji in nikdo ne pojasni, kako se v Gradcu ceni narodno delovanje Nemca in kako ono Slovenca. Slovensko učiteljstvo se hvali, da vrlo podpira nemški učiteljski list, slovenski šolski list pa se zvija v smrtnih bolečinah. Brez ugovora odobrava razpravljanje o centralizaciji oblastnij, a narodu našemu bil bi centralizem sedaj še gotova smrt.

Tužna nam majka! Torej tudi ta up bo šel po vodi, tudi učiteljstvo bi se utegnulo odtujiti narodnim idealom! — V takem duševnem stanju mislim si jaz „Štaj. učit.“, ko se mu je izvil oni skromni vzdih, ki se je končno preril v predale „Domovine“ in „Tovariša“. Tožiti, dolžiti se ne upa nikogar, pač pa vpraša, ponižno vpraša: Je li to res tolika pregreha, da se moramo z ogorčenjem od nje obračati, da moramo zaničevati pisca in mu očitati zaspanost? Mislim, da ne, temveč vzklknili bi lahko: „Še Slovenska ni propadla, dok mu taki učitelji živijo!“ Da je temu res tako, hočemo videti pri razmotrivanju dotičnih vprašanj.

Prvo se glasi: „Ali je mogoče slovenskim učiteljem, da korakajo složno — ali kakor se je izrazil v svojem govoru drž. poslanec Seitz: „mitmarschieren!“ — z brezdomovinskimi socijalnimi demokrati, ki so pri vseh volitvah po spodnještajerskih mestih in trgih podpirali nemškutarstvo?“

Če smo narodnjaki, ne moremo biti brezdomovinci in ne moremo korakati z brezdomovinskimi socijalnimi demokrati. Vsak narodnjak se mora braniti zveze z brezdomovinci, naj so ti potem že klerikaleci ali socijalni demokrati, kojih eni kakor drugi poznajo le lasten žep in lasten trehuh, ki sta edina njihova ideala. S tem pa ni rečeno, da bi se ne mogli slovenski učitelji skupno posvetovati tudi z učitelji, ki pripadajo socijalnim demokratom, kadar se gre za stanovske zadeve. S socijalnimi demokrati, kot politično stranko pa mi slovenski učitelji ne moremo simpatizovati. Oni niso vselej in povsod svobodomislečja in napredna stranka, ampak se vežejo tudi s tlačitelji proti tlačenim t. j. z nemškutarji proti Slovencem, kakor z reakcionarnimi klerikaleci proti naprednjakom.

Če je torej drž. poslanec Seitz prosil učiteljstvo v Gradeu, da bi s socijalnimi demokrati „mitmarschieren“, moral bi ga bil kdo naših zavrniti, da to ni mogoče, dokler oni paktirajo z najhujšimi nasprotniki našega naroda.

Ker se to ni zgodilo, vendar pa ne moremo dvomiti o narodnem prepričanju mnogih slovenskih učiteljskih delegatov, se moramo vendar vprašati, kako si mislijo prizadeti tovariši rešitev tega problema? So li socijalni demokrati obudili kes in obljubili poboljšanje, ali so pa naši odposlanci Seitzu ploskali, v žepu pa f. . . kazali, kar bi pa ne bilo niti častno, niti možato.

Drugo vprašanje: „Ali ni bilo slovenskemu učiteljstvu tesno pri srečanju, ko je odmeval gromoviti „Heil!“ v pozdrav na zborovanje došlemu državnemu poslancu Maliku, in ni li zagorelo spodnještajerskim učiteljem pod nogami, ko je omenjeni poslanec ob splošnem pritrdjevanju naglašal važnost narodnostnega momenta za učiteljstvo?“ je tudi jako zanimivo, a vendar ga nočem razmotrivati, ker je prinesla „Schul- und Lehrerzeitung“ v svoji 23. številki naslednjo izjavo: „Zur Beruhigung diene, dass Abgeordneter Malik, die nationale Frage nicht berührte, sondern ausdrücklich erklärte, dass er in der nationalen Verschiedenheit kein Hindernis für die Einigung der Lehrerschaft erblicke. Die „Heilrufe“ haben wohl keine weitere Bedeutung.“ — Se vzame lojalno naznanje. —

Tretje vprašanje se glasi: „Ni li za slovensko učiteljstvo poniževalno, če izjavi predsednik „Lehrerbunda“, da so najbolj navdušeni podpiratelji nemškega društvenega glasila „Schul- u. Lehrerzeitung“ slovenski učitelji, dočim je slovenski učiteljski list „Popotnik“ poročal, da je zbog brezbriznosti blizu poloma?“*)

*) To je bil vzrok, da smo ponatisnili dotični dopis iz „Domovine“. Uredn.

Kdo se bo drznil trditi, da je slovenskemu učiteljstvu v čast, ako „Popotnik“ umira, „Schul- u. Lehrerzeitung“ pa vsled naše obilne podpore dobro uspeva? „Popotnik“, kojega je narodno zavedno slovenskoštajersko učiteljstvo ustanovilo in vzdrževalo z velikimi žrtvami v prejšnjih „suhih letih“, naj bi preminol sedaj, ko se je naše število skoraj podvojilo in so se nam vremena vsaj nekoliko zjasnila? In to bi naj ne bilo poniževalno za slovensko učiteljstvo, če bi preminul slovenski šolski list v času, ko podpiramo mi nemški list z večjo vnemo, kakor Nemci sami? To je gotovo sramotno! A te sramote ne odpravi nikakoršno ogorčenje, tu morejo pomagati le pošne nakaznice in poštno položni listi. Poslužujmo se istih v prvi vrsti našim listom v prid!!!

Vsak zaveden narodnjak podpira in naroča pač najprej le domače časopise in potem šele drugorodne, kar se pa pri nas učiteljih ne zgodi vedno, dasiravno to eno društvo trdi. Vsled naše brezbriznosti umirajoč slovenski šolski list in z našo podporo uspevajoč nemški list vendar ne pričata o naši narodni zavesti? Če si pa letos naročimo vsi oba naša lista in vrhutega še „Schul- u. Lehrerzeitung“, nas bo menda tudi Killer pohvalil, a zadovoljen bo tudi „Štajerski učitelj“ in še marsikdo. Poskusimo!

Četrtemu vprašanju: „Ali se more slovenski učitelj navduševati za tak brezpogojni centralizem, kakor ga je na shodu koval v zvezde državni poslanec Seitz, ne da bi se nam poprej v Gradeu in na Dunaju zajamčila narodna enakopravnost?“ mora pač vsak zaveden Slovenec odgovoriti s krepkim „ne“. Tak brezpogojni centralizem bil bi našemu narodu gotova smrt in kdor bi se za njega ogreval, nasprotoval bi vsem življenjskim pogojem našega naroda, on bi bil narodu grobokop. In če bi to bil učitelj, potem to ni več slovenski učitelj, ampak narodna izdajica. Pravi slovenski učitelj se ne bo odtujil narodnemu programu ne za skledico leče, pa tudi ne za vrečo cekinov, on bo stal zvesto na braniku ter bo krepil in bodril narod do zadnjega vzdihla. Njemu je pa tudi dolžnost, tirjati pri vsaki priliki, da se da narodu, kar je narodovega. In če stremijo socijalni demokrati za centralizmom ter skušajo pridobiti zanj tudi nas, mora se jim povedati, da jim moramo nasprotovati, dokler niso našemu narodu zajamčeni vsi življenjski pogoji. Ako pa to opustimo, morajo navzoči, kakor tudi odsotni opazovalci misliti, da se s tem programom strinjamo. Če nas oni potem sodijo po reku — nič odgovora je tudi odgovor —, nas zopet ne opere nikakoršno ogorčenje. (Dalje prih.)

Goriško.

Gospod Janez Golavršenšek. Čakal in čakal sem, da pridete na moj poziv s svojim pravim imenom na dan, toda zamán! Gotovo je pričakoval i gospod urednik tega cen. lista sam, da nastopite javno „v obrambo“ kakor ste nas — „patentovane eneloge“ — javno krecali v 28. št. 1901 „Učit. Tov“. Pač težavno delo urednikovo! Kajti marsikak mračnjak, ždi skrit za njegovo uredniško mizo, a če treba, mora „odgovorni“ sam na — zatožno klop.

Bil bi že prej odgovarjal, toda namenoma sem čakal, da se prej zglesi morda kdo drugi, in da danes sam lahko odgovarjam mirno in stvarno. Sicer se ne bom dolgo bavil s človekom, ki se — skriva; storim samo to, kar moram napram cen. gg. učiteljem, ki so me osebno dobro poznali, od slabe in dobre strani, napram svojim nekdanjim tovarišem, s kojimi pa čutim, kakor vsikdar prej, a delovati

hočem za nje po mogočnosti še bolj, kakor sem to mogel do sedaj, ker nimam vezanih rok. Dolžen sem to tudi svoji časti!

Gospod Belé, potovalni učitelj, je storil, do česar ste ga prisilili. Meni ne preostaje drugega, nego da branim svojo lastno osebo, čast svojo. Cenjene čitatelje pa opozarjam koj početkoma, naj čitajo mojo oceno Beletove knjige „Weinbauers Berather“ v 69. št. „Domovine“ in pa zgoraj omenjeni osebni napad Golavršenšekov. Čitajo pa naj tudi knjižico samo.

Oseben ne morem biti, ker Vas ne poznam. Meni ste storili krivico!

Kako strašno si se blamiral, dragi Janez, kot izborni enolog & pomolog-mazač, že samo s tem, ker nočeš biti med častnimi izjemami, koje navajam v „Domovini“. Sigurno najboljši dokaz, da si res pravi mazač in mračnjak, sicer bi bil molčal. Opravičeno bi bilo „Učit. društvo za celjski in laški okraj“, kojega ud sem bil, da bi me pošteno zavrnilo, ako bi mislilo tudi tako nelogično, kakor ta Janez. Sicer pa G. še ni — poosebljeno učiteljstvo, vendar se razkorači s tako smešno vnemo in eneržijo, da osmeši javno tako rekoč celó svoje spoštovanja vredne kolege.

Gg. učitelji goriške okolice pričajo lahko vsak dan (svobodno Vam, g. G., da jih pozovete!), kako „krivično udriham po njihovem stanu“. Gledé tega niti Slomškarji ne morejo črhiniti niti ene slabe besedice o meni; kajti sami imajo toliko **notranje** razsodnosti, da sem govoril uprav za provspeh učiteljskega stanu in našega milega nam naroda, ako sem se morda ž njimi pričkal odkrito in moški, a ne po načinu prezgodaj zmage pijanega Janeza.

Seveda če so že premise slabe in resnici nasprotujoče, kako je mogoče, da bi bil zaključek pravilen!? Vsa Vaša izvajanja so potemtakem prava budalost! — Vsaj gospod urednik se Vam lahko smeje v obraz, drugi tega ne moremo, ker Vas ne poznamo.

Kar se tiče moje prevzetnosti, nezmožnosti v stroki sami, „ker se me drži še prah klosterneuburške šole“ (da bi se mi ta prah le še tako kmalu ne zgubil!), kar se tiče nadalje tega, kako izkoriščam ubogo ljudstvo v prid svojega šefa itd. — to prepuščam v razsodbo tukajšnjemu občinstvu iz vseh v tej zadevi merodajnih slojev. Vas pa, „preljubeznjivi Janez“, vabim, da pridete sami na lice mesta, ogledat si moje „ničvo delovanje“ — potem govorite! Videli bode, kako lepo se strinja teorija s prakso, videli bode, da ne delam nečasti Vamemu poklicu in stanu, iz kojega sem vzrastel!

Sicer pa G. trdi, „da pomagam, da se itak obilo premoženje mojega šefa množi“ itd. . . . po drugi strani mi pa odreka vsakoršno zmožnost. Pač neumen bi bil moj šef, ker me je celo iz Srbije izvabil k sebi in me tudi dobro plačuje, in menda zato, da mu delam škodo?! Kaj mi je bilo že vse obljubilo ministerstvo „narodne privrede u Beogradu“, če vstrajam na svojem mestu, pokažem lahko črno na belem. Skusite si Vi toliko, g. G.! Vedite pa tudi, da sem se od svojih mladih nog vedno živahno zanimal za kmetijstvo, v kojem sem živel in me je živilo.

Je-li bi bili Vi, g. Janez, učitelj, da nimate potrebnega teoretičnega znanja? — Odgovor: nikdar in nikakor ne, vsaj ne v današnjem pomenu — „učitelj biti“! Čemu se potegujete, kar je vsega priznanja vredno, n. pr. za vseučilišče v Ljubljani!? — Da Vam povem še malo več: Vi ste dandanes takošen strokovnjak na polji enologije in

pomologije — oziroma kmetijstva v obče, za koje imate vsled svojih izvajanj toliko „praktičnega smisla“, liki je bil v šolstvu svoje dni: mežnar & učitelj-pedagog! Če imate še sploh kaj zdrave pameti, umeti me morate do cela, poleg tega morate pa tudi vedeti, kaj da ste v resnici!

Hudo me je zbolelo, ker ste storili tudi gospodu Beletu veliko krivico, najbrž mesto čestitke k njegovi poroki Povedal Vam je sam jasno svoje stališče, ki je neomajano in velja zanas vse — „patentovane“, — sploh za vsakega razsodnega strokovnjaka na našem polju. Ako bi mi tako krivično odrihali javno po vsem učiteljskem stanu, kakor ste se osmelili Vi v njegovem imenu udrihati po nas, po celem našem stanu, je-li bi bilo to v prilog Vašemu poklicu!? Mi se ne vsilujemo v pereča vprašanja šolska liki v tem oziru merodajne osebe, kar bi bilo pač smešno, in tako ste tudi Vi, pa si dobro zapomnite, kar Vam povem, nepotrebna pritiklina na našem obširnem polju gospodarskem. To priča Vaš napad sam najboljši, ker nočete biti — častna izjema.

Zaneti se sicer večkrat nevaren, nepotreben ogenj, toda ne gasi se ga nikoli — s smolo! In Vi, gospod urednik, imate v osebi „Janeza“ res — pravo smolo. Zato pa G. lepo molči. Uredniška molčečnost Vam brani, da bi ga pokazali javnosti v pravi luči, kakor je on nas, osobito mene — in tudi g. Beleta, pokazal svetu v — „slabi luči“ — pa to, kakor sem že v pozivu 30. št. 1901 povdarjal, zgolj brez vzrokov, osebno ter javno iz same nevoščljivosti in podlih nagibov.

Moje geslo pa ostane: Vse za omiko, svobodo in napredek!

Kronberg pri Gorici, 5. dne januarja meseca 1902.

Hrabroslav Žmavc,

oskrbnik grajščin grofa Coronini-ja.

Istra.

Klerikalci na sudu kažnjeni. Čitali smo u predzadnjem broju vrloga „Učiteljskog Tovariša“ kako su se klerikalci grdnom tužbom digli na nadučitelja Marchi. Sada pak doznajemo da ona tužba nije bila drugo nego klerikalna osveta i to ćemo Vam, gospodine uredniče, danas protumačiti. Pošto je nadučitelj Marchi liberalan, župnik Vrbka (prav upravitelj župe) stao ga proganjati čim je on došao u Lanišće. Tako jedne večeri Vrbka pozvao u župu (farovž) zvonara, ključare, seoskoga župana i druge klerikalne prirepine njih svega 12 na broju. Tu im je dao da podpišu jednu tužbu proti Marchiju te ju poslao na školsku oblast. Ova zametnula iztragu. Nadzornik došao u Lanišće da izpitiva. Pošto je nadučitelj Marchi vidio da se krivo tuži, prijavio je e. kr. sudu u Buzet sve tužitelje. Na razpravi koja se držala na 3 oktobra župnik Vrbka i 12 njegovih prirepina bili su kažnjeni na 3 dana zatvora i na izplatu troškova. Pošto je župnik Vrbka na sudu uvriedio Marchija, ovaj ga je opet tužio. Na drugoj razpravi koja se je držala na 28. oktobra kod istog e. kr. suda u Buzetu, Vrbka je na zapisnik molio oprostjenje nadučitelja Marchi i platio mu troškove. Marchi mu je velikodušno oprostio. Po nagovoru župnika Vrbke, jedna druga njegova prirepina, njeki Buždon občinski savjetnik i član krajnoga školkoga vieća tužio Marchia na školske oblasti, jer da je pustio od škole jedno diete i da je zato primio od njegovog otea 10 K. Pošto je i to izmišljeno, Marchi je prijavio Buždona na e. kr. sud u Buze. Na razpravi koja se držala na 15. no-

vembra, Buždon bio je kažnjen na 7 dana težka zatvora sa jednim postom i na izplatu troškova.

Kada su klerikaleci vidili, da jim posao sa nadučiteljem Marchi ide po sve slabo, da mu se osvete, izmislili su na njega tužbu za grdno zločinstvo, kakršna zagreše posebno radi nekateri klerikaleci. I u tomu su bili loše sreće, pa ne samo da su ostali dugim nosom, nego će sada morat odgovarat pred sudom radi potvore.

Da bi „Slovenec“ i „Slovenski List“ imali ikoliko poštenja, morali bi i oni sve ovo javiti, da povrate nadučitelju Marchi poštenje što su mu ga htjeli ukrasti njihovim hajdučkim pisanjem. Ali je smešno tražiti poštenje u „žlindrovaca“.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Društvo slov. učiteljic je zborovalo v soboto, 28. m. m., v „Nar. domu“. Poleg običajnih letnih poročil funkcionarice in volitve vodstva, bila je na dnevnem redu tudi razprava o podrobnem učnem načrtu za ženska roč. dela za vse kategorije šol od jedne- do osemrazrednice. Po pozdravu predsednice in izvolitvi dveh zapisnikaric poročala je I. tajnica o društvenem delovanju v tem letu. Po dobro obiskanem obč. zboru na velikonočni četrtek t. l., na katerem so se pretresovala prenovljena pravila, je ista društvo predložilo sl. dč. vladi v potrdilo, — katera pa je je šele po dostavku 5. točke § 30. odobrila. Iz tiska došla so se razposlala v 240 izvodih. „Pozivu „Slov. učit. društva“, da bi posamezna društva ne vpošiljala svojih prošenj vis. dč. zboru, odzvalo se je društvo z naslednjimi točkami: 1. „Slov. učit. društvo“ naj zaprosi učiteljicam jednake plače z učitelji v vseh razredih statusa — torej povrnitev onih 10%, ki so se nam odbili v prvih dveh plač. razredih. 2. Za pouk v ž. roč. delih naj se namestijo učiteljice roč. del, kjer to ni mogoče, naj se učiteljico, ki ta pouk prevzame, po številu tedenskih ur nagradi. 3. Deluje naj se z vso vsmo za ustanovitev višjih dekliških šol po vzgledu minist. določbe 11. dec. 1900. — poleg tega pa tudi mešč. in strokov. nadaljevalnih šol za deklice, in sicer ne samo v Ljubljani, temveč tudi po deželi! — Ta tretja točka nam je posebno pri srcu, ker bi se ž njimi odprl tudi učnim močem pot do višje naobrazbe, pot, ki bi imel realno podlago in praktičen cilj, kakoršnega do sedaj pri pomanjkanju primernih zavodov ni. Društvo je bilo zastopano pri odkritju spomenika kolegince Vidice na Vrhniki, kateremu je prispevala tudi z večjo vsoto. Poročilo blagajničarice se glasi ugodno za društvo. Nekatere zastopnice okrajev pa še niso vposlale doneskov, ker niso imele prilike nabirati pri članih. Poročevalka podrobnih učit. načrtov za ženska ročna dela Vita Zupančič povdarjala je v svojem referatu pred vsem potrebo teh načrtov, sosebno v sedanjem času, ko se nameravajo izdati, oziroma predelati ti, deloma pomanjkljivi, deloma neprikladni načrti. Ako kje, tedaj je tu umestno, da spregovore o njih oné, ki se leta in leta trudijo in bavijo s tem predmetom ter iz lastne skušnje vedó, koliko se da doseči. Ker se ti načrti v celoti prijavijo v strokov. listu, bodi tu dovolj. Živahna debata, ki se je tu vnela, svedoči, kako dobrodošel nam je ta referat. Zato društvo tu še enkrat izreka toplo zahvalo gđ. poročevalki. Mesto odstopivše zastopnice kočevskega okraja M. Blahne, izvolila se je M. Schweiger-Arko, ki naj se pismeno zaprosi, da prevzame zastopstvo. Odbor, ki se je volil po listkih, ostal je stari. Prihodnje zborovanje se vrši velikonočno sredo.

Slovenska šolska Matica. Odbor tega društva je imel 28. dec. 1901. sejo, v kateri se je vse potrebno ukrenilo, da izidejo letošnje knjige do konca januarja 1902. Društvo ima dozdaj 3575 K dohodkov, med temi 439 K ustanovnine. Stroškov je 529 K, torej je na razpolago 2607 K in obresti. Določijo se nagrade pisateljem, uredniku in tajniku. — Ker se bodo knjige razpošiljale le poverjenikom, naj isti pobere poštnino od posameznih članov. — Letošnjim knjigam se določi

nastopna prodajalna cena: Letopis 1-60 K, Slovenski jezik 2- K, Zgodovina 2- K. — Vzame se hvaležno na znanje, da je deželni odbor kranjski na odborovo prošnjo pripravljen deliti nagrade pisateljem slovenskih učnih knjig, ki jih bode izdajalo društvo. V prvi vrsti se bodo izdajale metodiške knjige za učiteljska, priredi pa se tudi nova izdaja Woldrich-Erjavčeve „Somatologije“, ki je v zalogi „Slov. Matic“ že pošla in ki je to društvo ne namerava več založiti. Specijalne metodike pa izide naprej „Slovenski pouk“, za katerega bode poseben odbor določil načrt. — Prihodnje leto izda Matica: Letopis, nadaljevanje Zgodovine in učne slike k Čitankam. Načrt za te učne slike izdela g. ravnatelj Schreiner. — Matica bode začela zbirati tvarino za izdanje etimološkega, sinonimiškega in frazeološkega slovarja na podlagi Čitank in Pleteršnikovega slovarja. — Končno se določi oblika diplomam za ustanovnike.

Štajersko.

Ormož. Dne 5. t. m. imelo je učiteljsko društvo ormoškega okraja svoj občni zbor v tukajšnji slovenski šoli. Načelnik g. Slane je naglašal v svojem pozdravu slogu med učiteljstvom, katera je prvi pogoj živahnega in uspešnega društvenega delovanja. Nadalje je omenjal napredno stališče, katero je naše društvo vedno tudi na zunaj kazalo in želi, da bi še v prihodnje tako bilo. Na klic: vsak naj ljubi svobodo in napredek so zborovaleci odgovorili s krepkim „živio“. — Društvo ima do sedaj 35 udov in sicer 30 rednih, 1 izvanrednega ter 4 častne. V preteklem društvenem letu je bilo 5 zborovanj in 1 odborova seja. Dohodkov je bilo 81-94 K, stroškov 69-36 K, ostane tedaj 12-58 K prebitka. Račune so pregledali g.g. Košar, Šalamun in Tomažič, ter iste v redu našli. — V društveni odbor so bili izvoljeni gg. Ernest Slane načelnikom, Anton Porekar načelnikom namestnikom, Adolf Rosina tajnikom, Josip Rajšp blagajnikom, Ivan Košar in Miha Vauhnik odbornikoma. — Prihodnje zborovanje se priredi na prvi četrtek v marcu.

Slavno uredništvo! Pri zborovanju učiteljskega društva slovenjegraškega, dne 5. januarja t. l., sklenila se je z ozirom na dopis v „Učit. Tovarišu“ št. 34 l. l., „Zmes“ kjer se omenja otvoritev novih šol slovenjegraških, enoglasno sledeča izjava:

Zbrano učiteljstvo obžaluje nepotrební napad na našega občespoštovanega okr. šol. nadzornika gosp. Schechela in izjavlja, da ni bil dotični dopisnik iz njegovih vrst, a zahteva, naj slavno uredništvo „Učit. Tovariša“ v prihodnji številki javi, je li bil dopisnik sploh učitelj ali ne? *)

Slovenjegradec, dne 5. januarja 1902. Sledi 16 podpisov.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje 2. dan svečana t. l. ob 10ih dopoldne v Šmarji po sledečem vsopredu: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Poročilo blagajnika in tajnika. 3. Volitev odbora. 4. Razgovor o „Zvezi slov. štaj. učiteljev in učiteljic“. 5. Slučajnosti. K obilnej udeležbi vljudno vabi odbor.

„Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj“ ima v nedeljo dne 2. svečana t. l. v navadnih prostorih ob 1/2 11ih svoje redno zborovanje z nastopnim vsopredom: 1. Zadnji zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. Eventualno podavanje. 5. Iz šolske prakse. K obilni udeležbi vljudno vabi Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“. Prva letošnja številka „Zvončka“ ima to-le vsebino: Snežinke. Cvetko Slavin. — V nebesih. Vera. — A zdaj je zima. B. Baebler. — Zapovej! Andrej Rapè. — Zvečer. Narjan Pretko. — Jutranja molitev. Fran Žgur. — Ded in vnuk. Jožef Barbič. — Čestitka. Igor. — Kaj se je sanjalo moji babici? Andrej Rapè. — Prst v ustih. Juraj Pangrac. — Za zimo. Vida. — Ódlikovan slovenski pesnik (prof. Jos. Stritar). Ladislav Ogorek. — Na stolčku. Igor. — Iz knjige prirode. Solovej. — Siromak in bogatin. I. Podgornik.

*) To je uredniška tajnost.

— Pada cvetje . . . Andrej Rapè. — Zvezdice. F. Žgur. — Ponk in zabava. — Poleg bogate vsebine prinaša „Zvonček“ — kakor tudi že lansko leto — v tej številki pet slik, dve celo v krasnem barvotisku. „Zvonček“ mladini in prijateljem mladine iznova prav toplo priporočamo.

Poezije Simona Gregorčiča. III. knjiga. — Po prekrasnih prvih dveh knjigah se nam obeta zdaj III. knjiga. Tako čitamo v listih. Hvala Bogu, da dobimo Slovenci zopet knjigo od moža, katerega je bil duševno potrl šopirni klerikalizem. Bali smo se resno, da ne bo nič več iz njegovega peresa. — Ta novica razveseli vse Slovence.

Zoologijski atlant. Sestavil Leutemann, slovenski mladini razložil A. Pavlin. Z 255 slikami L. Schwentner v Ljubljani. Cena po pošti 6 kron 30 vin. — Ta knjiga je v istini prelepo darilo, katero sta poklonila gosp. prireditelj in založnik slovenski mladini v ponk in zabavo. Starši pridne svoje dece ne morejo bolj razveseliti, kakor da ji kupijo to knjigo, ki je krasno ilustrovana. V njej je opisano vse živalstvo v lahko razumljivem jeziku; knjiga je kar najbolj pripravna, seznaniti mlade čitatelje z živalskim kraljevstvom. Poleg tega je pa „Zoologijski atlant“ kaj pripravno učilo za revnejše šole na deželi. Mnogo je takih šol na deželi, ki si ne morejo nabaviti vseh učil. V tem slučaju jim bo ta „atlant“ prav dobrodošel, zato ga vsem šolam kar najtopleje priporočamo. Vse živali so lično tiskane v naravnih barvah; berilo k slikam je kratko in jedrnat.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. G. Rihard Šeber, tiskar v Postojni, 30 K; g. Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu, 60 h; g. Hrabroslav Bajc, učitelj v Štjaku, 70 h, (oba kot preostanek naročnine na „Ročni zapisnik“.)

Osebnosti. Nadučitelj in bivši okr. šol. nadzornik v Št. Ilju pod Turjakom g. Fran Vrečko je postal nadučitelj slovenjegraške okoliške šole. Šolsko vodstvo v Dobrovecih pri Mariboru je dobil g. Mat. Tušek, dosedaj učitelj pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. Učiteljsko mesto v Jarenini pa je dobil g. Jernej Černko, pri Sv. Jurju v Slov. gor. — Gospod Karol Tröst v Št. Jerneju je imenovan nadučiteljem istotam, g. Edvard Vohinec v Ribnici nadučiteljem v Cerkljah, g. Ivan Bernot v sv. Križu pri Ljutomeru pa nadučiteljem v Veliki Dolini. Gosp. Roza Merva v Tuhinju je definitivno nameščena istotam, g. Alojzij Luznik na Vrhniki je šel v pokoj.

Petdesetletnico učiteljevanja je praznoval dne 1. m. m. g. Franc Vodopivec v Gorici. Pod njegovim nadzorstvom se je ustanovilo po Goriškem veliko novih šol. Cesar mu je v priznanje zaslug podelil naslov cersarskega svetnika.

Učiteljskim zastopnikom v c. kr. mestni šolski svet ljubljanski je bil dne 9. t. m. izvoljen g. nadučitelj Fran Gabršček s 26 glasovi; g. učitelj L. Jelenc je dobil 20 glasov in g. Juraj Režek pa 7 glasov.

Pred c. kr. izpraševalno komisijo v Kopru so napravili izpit uč. usposobljenosti sledeči naši vrli gg. učitelji, pionirji na polju ljudske izobrazbe: Franc Bole, učitelj v Vatovljah, Ant. Ferlat, učitelj v Šmartnem, Drag. Bratina, učit. na Srednjem, Rudolf Kumar, učit. v Grgarju, Rajmund Gradnik, učit. v Kozani, Janko Gerželj, učit. v Čadrah, Josip Sinigoj, učit. v Koprivi. Mladim delavcem na šol. polju želimo obilo sreče in mnogo dobrih uspehov.

Spoved šolarjev in orožništvo. Češki list „Podřipan“ v Rudnici poroča z dne 4. jan. t. l. sledečo dogodbico: „Dok-senski župnik P. Benedikt Kerbl je prosil pri okrajnem glav-arstvu v Rudnici za nekoliko orožnikov, da bo mogel pod varstvom bodal izvršiti spoved v IV. razredu doksanske ljudske šole. Tukaj je pač treba pripomniti, da je v samih Doksanih orožniška postaja treh mož, ki bi menda zadostovala v župni kovo varstvo, ako bi imel opravičene uzroke, bati se silnega

motenja v izvrševanju cerkvenih opravil. Kaj takega pa se ni bilo treba bati in domači orožniki, ki poznajo docela do-mače razmere, bi bili gotovo odrekli župniku svojo asistenco v tem slučaju, ker mu je ni bilo treba. Vsa stvar je nastala iz gole župnikove brezobzirnosti, ki je popolnoma ignoriral šolskega vodjo v Doksanih, kojemu je imel naznaniti dan in uro spovedi, da bi bili šolarji IV. raz. potemtakem oproščeni šol. pouka. Župnik pa je kar brez ovinkov naznanil učitelju IV. razreda, da se dotični dan ne bo poučevalo v njegovem razredu, ker bo imel ta razred spoved. In ta ukaz, za učitelja popolnoma neobligaten, kajti njemu sme v šolskih zadevah ukazovati edino le šolski vodja ali šolski nadzornik, je na-potil k docela pravilnemu odgovoru: „Ako ne dobim ukaza o spovedi od šolskega vodstva, bom v svojem razredu pou-čeval, ker to je moja dolžnost, nasprotno pa ni moja dolžnost, ravnati se po katehetovih ukazih“. Župnik je na to, kakor že zgoraj omenjeno, poklical orožništvo na pomoč. Samoumevno je, da okr. glavar ni izpolnil brzojavne župnikove prošnje, pač pa je radi javnih ozirov, da ne pride v občini radi spovedi do kakih vznemirljivih izgrediv, naročil župniku, naj spoved odloži. To se je tudi zgodilo in orožnik iz Rudnice je prišel dotični dan edino radi tega v Doksane, da se osebno pre-priča, ali se je ukaz okr. glavarja izpolnil, ali ne“ — Do-godbico omenjamo brez komentarja.

Zahvala. Neimenovan gospod je poslal pred časom petero knjig v last tukajšnje učiteljske knjižnice. Podpisano šolsko vodstvo se tem potom najtopleje zahvaljuje za prejete knjige. Neimenovani darovalec naj blagovoli oprostiti, ker se ni zahvala o pravem času objavila.

Šolsko vodstvo v Škocijanu pri Turjaku
dne 15. januarja 1902.

L. Marn, šol. vod.

Popravek. V zadnji številki v dopisu iz Istre naj se bere namesto 4% pravilno 40%.

Listnica uredništva.

Gosp. Rešetar in drugi: Prihodnjič! Pozdrav!

Izjava.

Obžalujem vse, s čim sem gosp. Antona Peska, učitelja pri sv. Duhu razžalil ter ga prosim odpuščenja za vse krivice, ki jih je moral prestati zaradi mojega hujskanja.

Sv. Trojica v Holazah, 11. prosinca 1902.

Oče Bernardin Šalamun

kaplan.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 95.

Goriško.

V šol. okraju goriške okolice se razpisuje v definitivno nameščenje:

1. Mesto nadučitelja na trirazredni ljudski šoli v Mirnu ter na dvorazrednih ljudskih šolah v Grgarju in Št. Martinu;
2. po jedno mesto učitelja-voditelja na enorazrednih ljudskih šolah v Lokoven, Rupi, Vedrijanu in Vel. Žabljah;
3. mesto potovalnega učitelja za Srednje in Kambrežko;
4. po jedno mesto učitelja na dvorazrednicah v Šmarjah in Ko-zani in na ekspozituri v Dobravljah;
5. po jedno mesto učiteljice na trirazredni ljudski šoli v Kanalu in na dvorazrednih ljudskih šolah v Ajdovščini, Št. Martinu in Lokavcu.

S temi službami spojeni prejemki so določeni v deželnem zakonu z dne 6. oktobra 1900, dež. zak. št. 26.

Potovalni učitelj dobiva tudi potnino letnih 200 K.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje v teku šestih tednov po tretjem razglasu tega-le natečaja v uradnem listu pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

C. kr. okrajni šolski svet v Gorici, 10. januarja 1902.

„Učiteljski Tovarš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.